

Nr 301.

Av herr **Skoglund** i Umeå m. fl., *angående statsbidrag till avlöning åt lärare, vilken fullgör sin undervisnings-skyldighet som talfelspedagog.*

Förekomsten av talfel är tyvärr rätt vanlig bland våra skolbarn. Det kan vara fråga om försenad talutveckling, artikulations- eller röstrubbingar, läspning, stamning, spastiskt tal och gomdefekter för att nämna de väsentligaste grupperna. De svåraste fallen kan rent av vara invalidiserande, men även de enklare medför stora svårigheter för barnet. Ett barn kan få sin psykiska balans helt rubbad på grund av ett fixerat talfel, och åtskilliga kan ej ägna sig åt den levnadsbana deras intresse och anlag gör dem lämpade för, därför att talfelet utgör ett absolut hinder. Såväl pedagoger som läkare har länge haft sin uppmärksamhet riktad på problemet och åtskilligt har gjorts för att lämna hjälp åt dem som är i behov därav, men tyvärr har resurserna hittills på intet sätt räckt till. Vid en jämförelse med t. ex. Danmark finner man, att vi är starkt på efterkälken.

I de största städerna finns talfelskliniker, och i en del andra städer, där man lyckats få en eller annan lärare utbildad för uppgiften, har man genom att utnyttja möjligheten till nedsättning i vederbörandes egentliga undervisningsskyldighet fått möjlighet till regelbunden talfelsbehandling ett antal timmar per vecka åt behövande elever. Mindre samhällen och framför allt rena landsbygdsdistrikt har däremot i regel ingen möjlighet att lämna hjälp annat än då det är fråga om rent invalidiserande fall. Dessa kan ju skickas till Stockholm, och de får då både behandling, uppehälle och resekostnader betalda till tre fjärdedelar från pensionsstyrelsen och resten från kommunen. Man har svårt att frigöra sig från den tanken, att de ofta avsevärda kostnader, som det här är fråga om, skulle kunna komma många fler till nytta, om man försökte få till stånd verklig talfelsbehandling ute i distrikten. Vi har dock inte utbildat folk för uppgiften i större omfattning ännu, så det måste bli en fråga på längre sikt. I den mån det går att ordna, borde man dock enligt vår mening uppmuntra därtill.

Norrbottnens läns landsting har redan på ett föredömligt sätt visat, att frågan kan ordnas. I länets södra inspektionsområde startades vad man skulle kunna kalla en försöksverksamhet under läsåret 1950/51. Där finns en intresserad och skicklig lärare, som på eget initiativ skaffat sig en god utbildning på området genom studier såväl i Sverige som utomlands. Under november och december månader 1950 företogs en

inventering och utfördes en katalogisering av förekommande tal- och röstrubbningar inom inspektionsområdet med det skrämmande resultatet, att inte mindre än 290 fall var i behov av behandling. På landstingets bekostnad sattes arbetet i gång vid vårterminens början med den utbildade läraren som ledare. Han frigjordes från sin lärartjänst och reste omkring i de olika distrikten. Kurser anordnades för en del övriga lärare, som därigenom kunde anlitas som assistenter för att t. ex. leda och övervaka träning av eleverna mellan lärarens besök. Slutligen har föräldramöten hållits. Sedan verksamheten nu bedrivits under två år, är alla överens om att den fyller ett verkligt behov och att resultatet varit påfallande gott. Landstinget har fortsatt kursverksamheten, och man har räknat med att kunna utveckla verksamheten. Nu ser det dock ut som om man skulle tvingas avbryta densamma trots det positiva intresset från såväl landstings och lärares som målsmännens sida. Dels anser landstinget kostnaden för lärarlönen för betungande i längden och dels kan man ej räkna med att läraren i fråga skall kunna avstå från rätten att räkna tjänstår.

Överstyrelsen, som under innevarande budgetår kunnat använda erforderligt belopp av anslaget till Skolöverstyrelsen: Försöksverksamhet m. m. till statsbidrag till ovannämnda lärares avlöning, har i sina petita för budgetåret 1953/54 hemställt om bemyndigande, att på framställning därom medgiva, att statsbidrag må utgå till avlöning åt lärare, vilken helt fullgör sin undervisningsskyldighet som talfelspedagog. Överstyrelsen, som har möjlighet att för varje särskilt fall bedöma dels behovet av talfelsbehandling, dels vederbörande lärares kvalifikationer för uppgiften, framhöll i sin skrivelse, att verksamheten under de närmaste åren kommer att få så ringa omfattning, att anslagsberäkningen ej påverkas därav. Kungl. Maj:t har icke ansett sig kunna lämna det begärda bemyndigandet.

Framställningar av liknande art har tidigare avslagits på grund av formella skäl, då en lärare ej ansetts kunna vara anställd i mer än ett distrikt samtidigt. Genom att de pedagogassistenter, som tjänstgör inom den psykiska barna- och ungdomsvården, beviljas en betydande nedsättning i sin undervisningsskyldighet för att tjänstgöra motsvarande antal timmar vid rådgivningscentralerna i skilda distrikt, kan man ju säga, att systemet i realiteten praktiserats, ehuru lärarna formellt är anställda i ett distrikt och där fullgör viss undervisning. Från och med innevarande år tillämpas i ett stort antal fall metoden att två distrikt gemensamt anställer en lärare för att fullgöra den undervisningsskyldighet från vilken överlärarna i de bägge distrikten befriats. "Fyllnadsläraren" anses vara anställd i det distrikt, där han har det största antalet undervisningstimmar. Sedan 1952 års riksdag godkänt en sådan anordning, kan ju principen om en lärares anställning inom mer än ett distrikt

samtidigt anses vara fastslagen. Då vi anser det vara synnerligen angeläget, att landsbygdsdistriktens möjlighet att lämna sina skolbarn nödig talfelsbehandling på allt sätt främjas, föreslår vi, att verksamheten beredes möjlighet att fortsätta genom att statsbidrag får utgå till lärarlön på vanliga villkor och att lärare får tillgodoräkna sig åren för löneklassuppflyttning och pension i vanlig ordning. Det torde få ankomma på folkskolinspektören att avgöra i vilket distrikt läraren skall anses formellt anställd.

Med stöd av ovanstående hemställer vi,

att riksdagen måtte besluta att bemyndiga skolöverstyrelsen att på framställning därom medgiva att statsbidrag må utgå till avlöning åt lärare, vilken fullgör sin undervisningsskyldighet som talfelspedagog.

Stockholm den 27 januari 1953.

Gösta Skoglund.

John R. Anderson
i Sundsvall.

Harald Kärrlander.

E. Oskar Åkerström.

Anders Pettersson,
Dahl.

Hildur Ericsson.

Gust. Nilsson
i Göingegården.
